

Vihdin ilmastostrategia – sanoista tekoihin

Ilmastonmuutoksen hillitseminen on yksi maailmanpolitiikan keskeisimmistä puheenaiheista ja siitä on laadittu jo useita sopimuksia. EU sitoutui vuoteen 2020 mennessä 20 % päästövähennykseen v:n 1990 tasosta sekä siihen, että liikenteessä biopolttoaineiden osuus on 10 %. Uusiutuvan energian osuudeksi energian loppukulutuksesta on Suomelle määritelty tavoitteeksi 38 % vuonna 2020.

Hallituksen pitkän aikavälin **ilmasto- ja energiastrategia** (VN, 2008) velvoittaa kaupunkiseutuja ja maakuntia laatimaan paikalliset ilmasto-ohjelmat. Valtioneuvoston **ilmasto- ja energiapoliittisen tulevaisuusselonteon** (VN, 2009) tavoitteena on laajentaa velvoite koskemaan vaiheittain kaikkia kuntia. Paikallisten ohjelmien on sisällettävä konkreettiset ja mitattavat tavoitteet:

- päästöjen vähentämiseksi,
- uusiutuvan energian käytön lisäämiseksi sekä
- energiatehokkuuden parantamiseksi.

Paikallisissa ohjelmissa on esitettävät toimenpiteet, joilla tavoitteisiin päästään, sekä tarkasteltava sopeutumista.

Vihdin kunta päätti maaliskuussa 2009 asettaa luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista koostuvan toimikunnan valmistelemaan kunnan omaa ilmastostrategiaa. Kuluvan kevään aikana valmisteltu ilmastostrategia ottaa kantaa niihin keskeisiin, lähinnä energian käyttöön ja kulutukseen liittyviin kysymyksiin, joilla katsotaan olevan vaikutusta kasvihuonekaasupäästöihin. Vaikka jokainen askel kohti puhtaampaa ympäristöä on ensiarvoisen tärkeä, nousee nyt valmistuneessa selonteossa kolme merkittävintä päästölähdettä muiden edelle; **liikenne, sähkönkulutus ja lämmitysenergia**.

Vihtiläiset haasteet

Vihdin kunnan rakenne asettaa erityisiä vaatimuksia ilmastonmuutoksen torjumiselle, koska kunnan alueella on useita taajamia; Nummela, Vihdin kirkonkylä, Otalampi, Ojakkala, Haimoo, Tervalampi, Olkkala ja Huhmarnummi. Näistä ensimmäinen on Vihdin ainut kaupunkimainen taajama ja muut ovat maaseututaajamia. Vihdin asukasrakenne usean taajaman kuntana onkin haasteellinen sekä yhdyskunta- että liikennesuunnittelun näkökulmasta. Asetettuihin tavoitteisiin voidaankin päästä kehittämällä joukkoliikenneyhteyksiä, seutuyhteistyötä ja logistiikkaa kunnan alueella.

Vihdin kunta on liittynyt mukaan v. 2010 alkaneeseen Kuntaliiton kaksivuotiseen ilmastohankkeeseen **"Kokonaisuuden hallinta ja ilmastonmuutos kunnallisessa päätöksenteossa"**. Hankkeen tarkoituksena on kehittää kunnalliseen päätöksentekoon työkaluja, joiden avulla voidaan tehdä ilmaston kannalta edullisia ratkaisuja, jotka ovat myös kustannustehokkaita ja siten mielekkäitä etenkin pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna.

Vihdin kunta on kartoittanut ilmastokampanjan yhteydessä kasvihuonekaasupäästönsä useina vuosina sekä tehnyt alustavan luonnoksen päästöjen kehityksestä ja päästöjen vähentämisestä v. 2025 asti. Viimeisen selvityksen (2009) mukaan Vihdin suurimmat kasvihuonekaasujen päästölähteet muodostuvat:

§	liikenteestä	39 %
§	sähkönkulutuksesta	28 %
§	lämmityksestä	13 %.

Loput 20 % jakautuu jätehuollon, maatalouden ja teollisuuden päästöjen kesken.

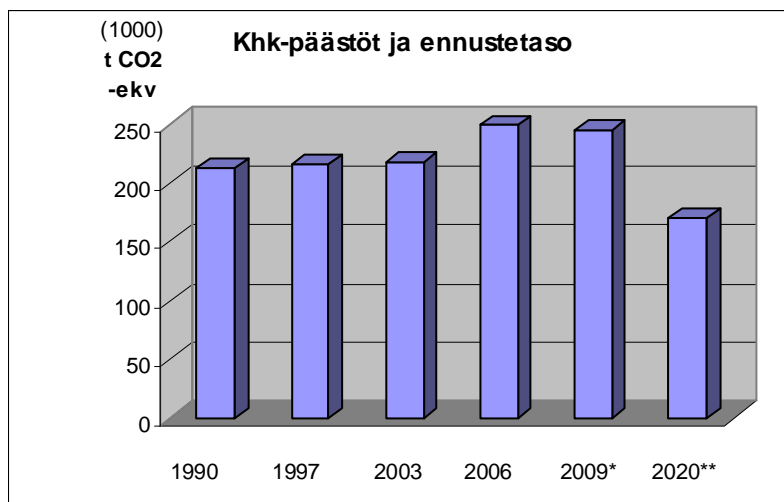
Nopea väestönkasvu (n. 2 %/v.) ja autoliikenteen aiheuttama suuri päästöosuus on tunnusomaista pääkaupunkiseudun työpaikoista riippuvalle kehyskunnalle, kuten Vihdille. Tämä johtuu kuntaa halkovista kolmesta valtatiestä (E 18, vt 2 ja 25), kunnan läpi kulkevasta suuresta, muualta tulevasta autovirrasta ja rahtiliikenteestä sekä päivittäisestä työmatkaliikenteestä.

Sen vuoksi liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteet ovat erityisen haasteellisia ja riippuvat mm. joukkoliikenteen kehittymisestä, auton käyttövoiman kehityksestä ja valtiovallan päätöksistä raideliikenteen toteutumisesta.

Päästöjen ja Vihdin kunnan asukasluvun kasvu ovat kulkeneet käsi kädessä. Päästöjen kasvu vuosina 1990-2006 on ollut n. 17 %. Kioton ilmastopöytäkirjan mukaan pitäisi päästöjen v. 2012 - siis jo kahden vuoden kuluttua - olla Suomessa v. 1990 tasossa ja vuonna 2020 EU-komission päätöksen mukaan 20 % pienemmät v. 1990 tasosta.

Vihdin alustavan päästöennusteen mukaan päästöjen kasvun taittuminen voisi tapahtua kuitenkin vasta vuoden 2025 paikkeilla ja sekin edellyttäisi mm. joukkoliikenteen kehittymistä pääväylillä ja uutta länsiratayhteyttä Nummelaan. Lisäksi se edellyttäisi siirtymistä uusiutuviin ja vähän kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttaviin energialähteisiin erilaisten energiansäästötoimien ohella.

Tätä taustaa vasten ajateltuna v. 2020 tavoite, 20 % v:n 1990 tasosta, on sekä haasteellinen että kaikkia osapuolia koskeva ja välittömiä toimenpiteitä edellyttävä tehtävä. Samalla kun kunnan väestö kasvaa n. 2 % vuosittain, pitää vastaavasti päästöjä voida vähentää noin kolmanneksella nykyisistä seuraavan 10 vuoden aikana. Tämän ristiriidan ratkaisemiseksi tarvitaan radikaaleja toimenpiteitä, rohkeutta irtisanoutua vanhoista toimintamalleista ja ennen kaikkea uuden ajattelu- ja toimintamallin omaksumista tulevaisuuteen ulottuvista ratkaisuista päätettäessä.

Vihdin kasvihuonekaasupäästöjen kehitys 1990-2006 ja tavoitetaso v. 2020** (2009* = arvio). Lähde: Uudenmaanliitto 2009.

*CO₂ –ekv. = muut kasvihuoneilmiötä aiheuttavat kaasut, kuten esim. metaani, rikki- ja typpiyhdisteet on muutettu vastaamaan CO₂ –kaasupäästöjä tiettyjen kertoimien avulla ja ne on ilmaistu yhteismitallisina.

Mitä yksittäinen kunta voi tehdä päästöjen vähentämiseksi?

Suomi on sitoutunut EU:n asettamiin päästötavoitteisiin ja niiden toteuttaminen edellyttää niin valtiovallan, kuntien kuin yksittäisten toimijoiden ja kansalaisten aktiivista osallistumista ilmastotalkoisiin. Konkreettisenä esimerkkinä ovat suurimpien kuntien ja kuntayhtymien laatimat ilmastoraportit ja –ohjelmat, joiden pohjalta kuntaa koskevia päätöksiä lähdetään toteuttamaan. Vihdin kunnan ilmastostrategisessä selonteossa painotetaan aktiivisia toimia mm.:

- § liikenteen
- § yhdyskuntasuunnittelun
- § energiatehokkuuden
- § hankintojen ja kuluttamisen sekä
- § koulutuksen

tärkeää merkitystä päästöjen vähentämisessä.

On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että ilmastonmuutoksen torjunta ei voi olla mikään yksittäinen asian hyväksi tehty päätös, joka kirjataan ja arkistoidaan, vaan kyseessä on aivan uudenlaisen toimintatavan omaksuminen. Niin päättäjien, yritysten, yhteisöjen ja kuntalaisten on opittava ajattelemaan uudella tavalla tulevaisuuteen ulottuvia päätöksiä tehdessä. *"Kaikki mulle heti nyt"* tai *"ei koske minua"* ajattelumallit on hylättävä ja tilalle saatava todellisiin muutoksiin johtava toimintamalli. On lisättävä yhteistä tahtoa ja laaja-alaista yhteistyötä, myös seudullista, eri toimijoiden kesken. Kaiken tämän kannustimena on kustannustehokkuus, joka koskee niin pieniä kuin suuriakin päätöksiä. Pienikin voi olla suurta!

Ilmastonmuutoksen torjunta ei ole pelkästään suurten teollisuusyritysten tai energialaitosten asia, vaan se koskee meitä jokaista kansalaista ja juuri sen vuoksi kunnilla on hyvin keskeinen merkitys sen toteutumisessa. Jokainen kunta voi esimerkillään ja päätöksillään vaikuttaa energian kulutukseen ja sitä kautta alueensa päästöihin. Myös Vihdin kunta on aloittanut yhteiset ilmastotalkoot - nyt onkin juuri oikea ja kenties viimeinen hetki siirtyä sanoista tekoihin, jotta asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Kauniit ajatukset eivät enää riitä, vaan todellisia ratkaisuja tarvitaan kipeästi.

Kirjoittaja: Heikki Pulkka,
projektisuunnittelija, FM